

FIXbrigade

Maak van jouw FIXbrigade een succes

FIXbrigade

Maak van jouw FIXbrigade een succes

In Nederland zijn nog te veel huurhuizen slecht geïsoleerd. Woningcorporaties werken hard aan het verduurzamen van deze woningen. Maar voor veel mensen duurt dit te lang. Zij wonen in tochtige en vochtige huizen. En daar betalen zij de rekening voor. Gelukkig biedt de FIXbrigade hulp.

De FIXbrigade is een professioneel klusteam. Fixers voeren gratis kleine en middelgrote energiebesparende maatregelen uit. Bovendien werken zij samen met lokale energiecoaches.

Energiebesparende maatregelen + gedragsaanpassingen = een lagere energierekening. Een heel welkome kostenbesparing voor mensen die dit het hardste nodig hebben.

“De meest succesvolle energiearmoede-aanpakken ontstaan vanuit de wijken zelf. Lokale energiehulpdiensten, bewonerscollectieven en maatschappelijke organisaties kunnen met gerichte ondersteuning directer en effectiever helpen”¹

Tussen augustus 2022 en september 2023 startten vijf nieuwe FIXbrigades in de provincie Utrecht. Voor het oprichten van deze FIXbrigades werkte de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) samen met de provincie Utrecht, Utrechtse gemeenten, FIXbrigade Nederland, woningcorporaties, vrijwilligersorganisaties, welzijnsorganisaties en lokale duurzaamheidsinitiatieven. In deze publicatie delen we de lessen uit het eerste jaar van deze FIXbrigades. Ook geven we aanbevelingen voor het vervolg. We hopen dat je hiermee gericht aan de slag kunt met de opzet van jullie eigen FIXbrigade.

Servicepunt Energie

Deze publicatie is gemaakt door Natuur en Milieufederatie Utrecht vanuit het Servicepunt Energie. Het Servicepunt Energie ondersteunt bewonersinitiatieven met het ontwikkelen en uitvoeren van aanpakken voor de energietransitie in de provincie Utrecht. Je kunt bij ons terecht voor adviesgesprekken, hulp bij het aanvragen van subsidie en je bent welkom bij onze cursussen en bijeenkomsten om te leren van andere initiatieven. Het Servicepunt Energie is een samenwerking tussen Natuur en Milieufederatie Utrecht en Energie van Utrecht. Het wordt gefinancierd door de Provincie Utrecht.

Heb je vragen over dit document? Of kun je ondersteuning gebruiken? Stuur een mail naar info@servicepuntenergie.nl en we helpen je graag verder!

¹ <https://fixbrigade.nl/nieuws/van-plannen-naar-praktijk-effectieve-samenwerking-en-financiering-bij-energiearmoede>

Inhoudsopgave

1. FIXbrigade	3
Wat is een fixbrigade?	3
Hoe start ik mijn eigen FIXbrigade?	3
2. Geleerde lessen FIXbrigade provincie Utrecht	4
1. Werk met lokale mensen en lokale organisaties	4
2. Betrek het sociaal domein	5
3. Zorg dat de FIXbrigade aansluit bij een breder energiebesparingsaanbod	5
4. Begin met een wijkaanpak in samenwerking met woningcorporaties	6
5. Sta open voor koppelkansen	6
6. Neem de tijd	7
Resultaten en vervolg	8

1. FIXbrigade

WAT IS EEN FIXBRIGADE?

FIXbrigades zijn professionele klusteams. Zij voeren gratis kleine en middelgrote energiebesparende maatregelen uit. Dit doen zij in slecht geïsoleerde woningen. En bij mensen met een inkomen tot maximaal 140% van het minimuminkomen. FIXbrigades ontstaan vaak vanuit bewonersinitiatieven. Bewoners werken hiervoor samen met de gemeente en lokale organisaties. Gemeenten en woningcorporaties financieren de FIXbrigades.

De brigades werken met een leermeester/leerling-constructie. De leermeester is een geschoolde en ervaren vakkracht. De leerlingen (de fixers) zijn meestal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (statushouders, voormalig daklozen, schoolverlaters, mensen met een uitkering). Via de FIXbrigade volgen zij een leer-werktraject.

De FIXbrigade heeft een drieledig effect:

- Het voorkomt(energie)armoede
- Het dringt CO₂-uitstoot terug
- Het leidt vakmensen op voor de energietransitie

Sommige energiecoöperaties en bewonersinitiatieven hebben een groep vrijwillige klussers die dezelfde soort klussen in de woningen oppakt. Het starten van een FIXbrigade is een groter project. Daarbij gaat het namelijk ook om het opleiden van nieuwe vakmensen. Beide aanpakken helpen bewoners met het verlagen van de energierekening.

HOE START IK MIJN EIGEN FIXBRIGADE?

Wil je als bewonersinitiatief een eigen FIXbrigade oprichten? Dan raden we aan om contact op te nemen met FIXbrigade Nederland². FIXbrigade Nederland is een onafhankelijke stichting die kosteloos hulp en advies geeft bij het opzetten van een lokale FIXbrigade. FIXbrigade Nederland biedt bijvoorbeeld stages aan voor leermeesters en geeft een elektrische bakfiets in bruikleen.

Ook heeft FIXbrigade Nederland kennis en ervaring met het certificeren van het opleidingstraject voor (leerling) fixers. Hiermee zijn bijvoorbeeld in Zaanstad al goede ervaringen.

Voor een succesvolle FIXbrigade zet je een duurzame samenwerking op tussen verschillende lokale organisaties. Belangrijk is om allereerst de gemeente te betrekken. Maar ook sociale welzijnsorganisaties, woningcorporaties en energiecoöperaties spelen een belangrijke rol.

² <https://fixbrigade.nl/>

2. Geleerde lessen FIXbrigade provincie Utrecht

Tussen augustus 2022 en september 2023 startten verschillende FIXbrigades in de provincie Utrecht. Hiervoor werkte de Natuur en Milieufederatie Utrecht (NMU) samen met de provincie Utrecht, Utrechtse gemeenten, FIXbrigade Nederland, woningcorporaties, vrijwilligersorganisaties, welzijnsorganisaties en lokale duurzaamheidsinitiatieven. Samen leerden we in dat jaar zes lessen:

- 1 Werk met lokale mensen en lokale organisaties
- 2 Betrek het sociaal domein
- 3 Zorg dat de FIXbrigade aansluit bij een breder energiebesparingsaanbod
- 4 Begin met een wijkaanpak in samenwerking met woningcorporaties
- 5 Sta open voor koppelkansen
- 6 Neem de tijd

1. WERK MET LOKALE MENSEN EN LOKALE ORGANISATIES

De doelgroep van de FIXbrigade is vaak moeilijk te bereiken met alleen traditionele methoden zoals websites en brieven. Zorg daarom dat je huis-aan-huis bezorgde flyers van bijvoorbeeld de woningcorporatie, de gemeente en de lokale welzijns- of vrijwilligersorganisatie opvolgt door persoonlijk (van deur-tot-deur) contact. En laat die opvolging doen door mensen die lokaal bekend zijn. Natuurlijk is het belangrijk om hierbij goed te kijken naar welke talen in de wijk gesproken worden. En om vervolgens samen te werken met mensen die deze talen beheersen.

Naast contact aan de deur kun je andere ingangen inzetten om contacten met bewoners te leggen. Denk hier bij aan het klantcontactcentrum van de gemeente, de Voedselbank of de Dorpsraad. Het lokale netwerk is ook nodig bij het vinden van klustalenten.

Om lokale organisaties een kans te geven, is het handig als de gemeente geen langdurige aanbestedingsprocedures heeft. Gemeenten als Wijdmeren en Nijmegen ontwikkelden een werkwijze waarmee zij opdrachten aan lokale organisaties kunnen gunnen. Wijs je gemeente op deze voorbeelden.

2. BETREK HET SOCIAAL DOMEIN

De doelgroep van de FIXbrigade heeft vaak te kampen met meerdere problemen tegelijk. Denk aan schulden, een slechte gezondheid of een Nederlandse taalachterstand. Betrek daarom zo vroeg mogelijk het sociaal domein bij het opzetten van een FIXbrigade. Voor de gemeente geldt: zorg dat de ambtenaren en de wethouder sociaal domein zich mede-eigenaar voelen. Betrek daarnaast uitvoerende organisaties zo vroeg mogelijk.

In veel gemeenten valt de FIXbrigade onder een organisatie uit het sociaal domein. Deze organisaties komen meestal al bij de doelgroep over de vloer. Zij voeren daar een breder gesprek dan alleen over de energierekening, want die is vaak niet de grootste zorg van bewoners. De ervaringen met deze sociale aanpak zijn overwegend positief. Kijk bijvoorbeeld eens naar Woerden (Stichting Present), Huizen (Versa Welzijn) en Houten (WIJ3.0). Hier valt de FIXbrigade onder een organisatie uit het sociaal domein.

3. ZORG VOOR EEN BREED ENERGIEBESPARINGSAANBOD

De FIXbrigade richt zich op klussen in woningen. Maar effectief energie besparen, staat of valt met gedragsverandering. Daarom moet het aanbod van de FIXbrigade goed aansluiten op het werk van lokale energiecoaches. Zij kunnen goed helpen met gesprekken over energiezuinig gedrag en over de opbouw van de energierekening. Doe dit het liefst met lokale vrijwilligers van een bewonersinitiatief of energiecoöperatie. Zij zetten nét een stapje extra, zijn een vertrouwd gezicht en bouwen zo een duurzame relatie op.

Samenwerken gaat verder dan naar elkaar verwijzen. Het liefst werk je samen in een 'treintje':

- 1 De energiecoach komt langs om kennis te maken en de behoefte op te halen
- 2 De FIXbrigade komt langs (1 keer of wanneer dit nodig is vaker)
- 3 De energiecoach komt langs om ervaring op te halen en te praten over energiezuinig gedrag

4. BEGIN MET EEN WIJKAANPAK IN SAMENWERKING MET WONINGCORPORATIES

Vooral in de opstartfase van een FIXbrigade kan je het beste kiezen voor een wijkaanpak. Dit zorgt ervoor dat bewoners geen gegevens over hun inkomen hoeven te overleggen. Dat kan namelijk afschrikken.

Selecteer de woningen die je benadert op basis van de algemene kenmerken van een (deel van een) wijk. Bijvoorbeeld gemiddeld inkomensniveau en staat van de woningen. Op die manier startte de gemeente Amersfoort samen met woningcorporaties en het bewonersbedrijf De Witte Vlinder met het aanpakken van de wijk Kruiskamp.

Bij een wijkaanpak gaat het bijna altijd om een wijk met veel sociale huurwoningen. Vandaar dat het raadzaam is woningcorporaties (vroeg) te betrekken. Samen met hen maak je een plan voor het opzetten van een FIXbrigade. Met de corporaties kun je ook afspraken maken over de kosten van de materialen die in hun woningen worden aangebracht.

5. STA OPEN VOOR KOPPELKANSEN

Soms zijn er (onverwacht) koppelkansen. Bijvoorbeeld in het combineren van een schuldhulpverleningstraject met het aanbieden van een FIXbrigade. Daarnaast kun je door het multidisciplinaire karakter van de FIXbrigade ook middelen uit verschillende bronnen aan boren. Ook bronnen die niet direct voor de hand liggen. Denk bijvoorbeeld aan subsidies voor het activeren van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het helpt om de doelen of kaders van je project breed te houden. Draait het project alleen om het verbeteren van de woningen? Of ook om het verbeteren van de leefomstandigheden van de bewoners?

6. NEEM DE TIJD

De FIXbrigade is geen quick fix. Het opzetten ervan kost tijd. Het gaat namelijk om een nieuwe vorm van samenwerken. En om het winnen van vertrouwen bij een doelgroep waarbij dat vaak stapje voor stapje gaat.

Maak goede afspraken met de gemeente over de verdeling van verantwoordelijkheden. De gemeente moet er rekening mee houden dat er van haar een coördinerende rol wordt verwacht. En dat zij (mede) verantwoordelijk is voor het werven en opleiden van fixers, het benaderen van de doelgroep, de inkoop, logistiek en planning. Daar staat tegenover dat de FIXbrigade een veel dieper en structureler effect heeft dan de meeste andere energiebesparingsacties.

Met een FIXbrigade ontstaan nieuwe en blijvende samenwerkingsverbanden in een wijk. De FIXbrigade bereikt een doelgroep die andere aanpakken meestal niet of zeer beperkt bereiken. Ook worden er mensen opgeleid, met een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt als perspectief.

De fixers van de FIXbrigade klussen meerdere uren met een team in een woning. TNO onderzocht het effect van deze werkwijze³. Wat blijkt? De aanpak leidt tot ongeveer twee keer zoveel energiebesparing als de aanpak van andere (vaak commerciële) organisaties met energiekussers.

³ <https://www.tno.nl/nl/newsroom/2024/06/tno-onderzoek-energiehulpen/>

RESULTATEN EN VERVOLG

Tijdens de pilot gingen in vijf Utrechtse gemeenten FIXbrigades van start. NMU droeg daarna het adviseren en ondersteunen van deze nieuwe brigades over aan de regiocoördinator Utrecht van de FIXbrigade Nederland.

De komende tijd is aandacht nodig voor het uitbreiden van het aantal FIXbrigades. En voor het uitbreiden van het werkgebied van de fixers naar particuliere huur- en koopwoningen. Ook moet er verder worden gebouwd aan andere vervolgacties. Dat kan mede op basis van de netwerken en contacten die via de FIXbrigade ontstonden.

Het dichten van kieren en het plakken van tochtstrips is nog maar de eerste stap. Een stap die de ergste nood verlicht, maar waarna nog veel meer werk te doen is. Het isolatieoffensief moet dan ook met volle kracht worden voortgezet. Denk hierbij aan het renoveren van woningen, het plaatsen van dubbel glas, spouwmuurisolatie en zonnepanelen op het dak. Met voorrang voor mensen met lage inkomens die in slecht geïsoleerde woningen wonen. Zo zorgen we samen dat iedereen mee kan doen aan de energietransitie.

We staan nog maar aan het begin van een grote besparingsopgave in de gebouwde omgeving. De FIXbrigade laat zien dat die opgave uitdagend is, maar niet onmogelijk. Het maakt – samen met vele andere besparingsinitiatieven van burgers, overheden en bedrijven – deel uit van een inspirerende en hoopgevende beweging.

Natuur en Milieufederatie Utrecht

Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht

info@nmu.nl
www.nmu.nl
030-2567350

NL37 TRIO 0212179500
KvK 41177152

Servicepunt Energie

Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ Utrecht

info@servicepuntenergie.nl
www.servicepuntenergie.nl
030-2567350

